

Prinsjesdag 2021: de belangrijkste ontwikkelingen voor de gehandicaptenzorg voor het komende jaar

In deze notitie leest u wat de belangrijkste issues zijn uit de Miljoenennota en de begrotingen 2022 van VWS, OCW, SZW en J&V voor de gehandicaptenzorg.

Het is in de stukken duidelijk zichtbaar dat het een beleidsarme begroting van een demissionair kabinet betreft waarin veel beslissingen worden doorgeschoven naar een volgend kabinet. Een gemiste kans, want hierdoor wordt tijd verloren om de meest prangende knelpunten voor onze sector aan te pakken. Toch zijn er op een aantal onderwerpen wel beleidswijzigingen, intensiveringen en natuurlijk doorlopende programma's. In de meeste gevallen worden de al eerder aangekondigde maatregelen in de begrotingen verwerkt.

In deze notitie worden de onderwerpen geordend naar de thema's waarvan wij vinden dat die een plaats horen te hebben in de Rijksbegroting. We hebben deze thema's ook benoemd in onze [brief](#) aan de fractievoorzitters in aanloop naar de Algemene Beschouwingen. Waar mogelijk plaatsen we een link naar een achtergrondartikel op onze website.

Laat 2022 geen verloren jaar zijn: thema's voor de rijksbegroting

De VGN vindt dat onderstaande thema's in de Rijksbegroting 2022 een plaats verdienen:

1. Investeer in de medewerkers uit de gehandicaptenzorg;
2. Zorg voor een inclusieve samenleving;
3. Help ons om de meest complexe zorgvragen te beantwoorden

1. Waardering van medewerkers: geen geld beschikbaar voor hogere salarissen (VWS)

Het kabinet maakt geen geld vrij voor hogere zorgsalarissen, hoewel een meerderheid in de Tweede Kamer dit wel wil. Afgelopen week nam de Kamer nog een motie aan die hierop aandrong. De VGN heeft op Prinsjesdag samen met andere partijen in de zorg in [een brandbrief](#) bij de fractievoorzitters erop aangedrongen de middelen ter beschikking te stellen om te investeren in een betere beloning.

Voor het behoud van zorgprofessionals wordt gewezen op de noodzaak van een prettige en veilige werkomgeving met veel aandacht voor een goede sfeer, flexibele werktijden, mogelijkheden voor ontwikkeling en tijd voor persoonlijk contact met cliënten en patiënten met een minimum aan ervaren regeldruk. Het is belangrijk dat zorgprofessionals zelf daar vorm aan kunnen geven. Dit vraagt om goed werkgeverschap met ruimte voor zeggenschap. Ook wordt het pleidooi van de SER genoemd om extra middelen te reserveren voor betere beloningen van de zorgmedewerkers.

2. Zorg voor een inclusieve samenleving

De VGN pleit voor een inclusieve samenleving waarin mensen met een beperking gewoon kunnen meedoen. In de begroting zien we hierover onderstaande onderdelen.

Extra geld voor jeugdzorg in 2022, geen structurele oplossing voor knelpunten

Beter werkend jeugdstelsel

Zoals in juni bekend is geworden stelt het kabinet voor de jeugdzorg in 2022 eenmalig € 1,314 miljard extra beschikbaar aan gemeenten. Dat komt bovenop de € 300 miljoen die eerder voor 2022 beschikbaar is gesteld. Het kabinet neemt helaas geen besluiten over de structurele oplossingen die nodig zijn om tot een goed functionerend stelsel voor kinderen en jongeren te komen. Dit terwijl de [urgentie](#) hoog is.

Een nieuw kabinet zal moeten besluiten over noodzakelijke aanpassingen aan het jeugdstelsel en de structurele financiën. De [uitspraak](#) van de Commissie van Wijzen dient hierbij als zwaarwegende inbreng. Het Rijk en de VNG hebben zich gecommitteerd aan het opstellen van een hervormingsagenda die maatregelen moet gaan bevatten om het jeugdhulpstelsel echt beter te laten werken.

Verbeteren toegang tot jeugdhulp

In de paragraaf jeugd van de begroting van VWS staat dat in 2022 het [onderzoek](#) van KPMG 'Toegang voor jeugd met een levenslange en levensbrede hulpvraag: routes naar een integrale afweging' een vervolg krijgt. Het doel is om de toegang voor deze doelgroep in het sociaal domein te verbeteren en dat jeugdigen en ouders kunnen meepraten en meebeslissen.

VWS blijft ook investeren in het ontwikkelen en versterken van pleegzorg en gezinshuizen. Voor het 'Actieplan Pleegzorg en de Uitvoeringsagenda Gezinshuizen' is een bedrag van € 1,6 miljoen beschikbaar.

De VGN pleit voor een beter werkend jeugdstelsel met goede randvoorwaarden, zoals passende tarieven, toezicht en minder administratieve lasten. De gespecialiseerde, intensieve hulp aan jeugd met een beperking moet landelijk kunnen worden ingekocht. De Jeugdwet moet hierop zo snel mogelijk worden aangepast.

Brede aanpak voor mensen met een LVB te beperkt

Naar aanleiding van het eerdere interdepartementaal beleidsonderzoek (IBO) 'Mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB)' uit 2019 wil het kabinet ook in 2022 acties uitvoeren gericht op onder meer het agenderen van het thema en het verzamelen, verspreiden en ontwikkelen van kennis en nieuwe producten. Voor 2022 is € 0,6 miljoen aan subsidie beschikbaar. Naast deze activiteiten is het thema LVB ook een van de pijlers van de [Toekomstagenda: 'Zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking'](#).

Toekomstagenda voor zorg en ondersteuning aan mensen met een beperking

VWS heeft samen met betrokken partijen, waaronder de VGN, een toekomstagenda voor zorg en ondersteuning voor mensen met een beperking opgesteld. Deze agenda richt zich op het vergroten van de toegankelijkheid van de samenleving (VN-verdrag

Handicap) en het verbeteren van de zorg en (cliënt)ondersteuning voor deze groep, die juist extra onder druk is komen te staan in coronatijd. Daarnaast is vernieuwing in de manier van werken nodig om professionals het werkplezier te laten behouden. De inzet van technologie kan hier een belangrijke bijdrage aan leveren. Van de coronacrisis hebben we geleerd dat digitaal ondersteunde zorg en e-health toepassingen in de praktijk de druk op de zorg kunnen verkleinen. Deze toekomstagenda bevat bouwstenen voor het beleid in de komende jaren, het volgende kabinet moet de keuzes maken.

Programma Onbeperkt Meedoen/coördinatie implementatie VN-verdrag handicap (VWS)

Het kabinet memoreert dat het programma *Onbeperkt Meedoen!* eind 2021 afloopt maar dat de verantwoordelijkheid voor de verdere implementatie van het VN-verdrag handicap structureel is. Diverse inspanningen vanuit het programma *Onbeperkt Meedoen!* lopen door in 2022.

Als VGN zijn we groot voorstander van het VN-verdrag, dat ook mede aan de basis ligt van ons [Manifest](#) en onze [Visie 2030](#). Al met al vinden we dat het programma 'Onbeperkt meedoen' - ondanks de goede intenties - nog niet zo veel concrete verbeteringen heeft opgeleverd. Voor een echt inclusieve samenleving is meer nodig. De VGN zal hiervoor blijven ijveren in de richting van een nieuw kabinet, in lijn met onze Visie 2030.

Toegankelijk stemmen (BZK)

In de begroting van BZK wordt melding gemaakt van een 'verkiezingsagenda' met maatregelen die het kabinet, de VNG, NVVB en Kiesraad noodzakelijk vinden om de toegankelijkheid van het verkiezingsproces te versterken. Onderdeel hiervan is het - [mede door de VGN ondertekende](#) - *Actieplan toegankelijk stemmen*. In dit kader maakt de VGN zich, samen met cliëntenorganisaties, hard voor de mogelijkheid voor [hulp in het stemhokje](#) voor mensen met een verstandelijke beperking.

Breed offensief (SZW)

Werk is de sleutel tot een inkomen, maatschappelijke participatie en integratie, daarom wil het kabinet dat zoveel mogelijk mensen kunnen werken. Maar niet iedereen heeft gelijke kansen op de arbeidsmarkt zoals mensen met een arbeidsbeperking. Daarvoor is het kabinet gestart met "het breed offensief". Dit pakket aan maatregelen is gericht op het verhogen van de kans op werk van mensen met een arbeidsbeperking. Een van de maatregelen is het voorstel om een gedeelte van de inkomsten van mensen die in deeltijd met loonkostensubsidie werken, niet te korten op de uitkering. Hiervoor is structureel € 40 miljoen toegevoegd aan het macrobudget voor Participatiewet-uitkeringen.

De VGN vindt dat dit veel te lang duurt en heeft in haar brief erop aangedrongen dat dit wetsvoorstel in 2022 met voorrang wordt opgepakt en op 1 juli 2022 wordt ingevoerd.

Participatiewet (SZW)

Het kabinet heeft specifieke aandacht voor de Participatiewet. In de eerste helft van 2021 zijn rondetafelgesprekken met gemeenten georganiseerd om een concreet beeld te krijgen waar het op dit vlak niet goed gaat. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan concrete,

relatief snel implementeerbare oplossingen en de eventuele financiële gevolgen hiervan. Hierdoor kan het toekomstige kabinet bij aantreden worden geadviseerd over oplossingsrichtingen.

De VGN heeft er in haar brief op aangedrongen dat er nu snel werk gemaakt moet worden van de vereenvoudiging van de Participatiewet. Het onderzoek [Simpel Switchen op de Kaart](#) biedt hiervoor goede aangrijpingspunten.

Invoering STAP-budget (SZW)

De coronacrisis heeft het belang van een leven lang ontwikkelen onderstreept. Werkenden en niet-werkenden kunnen vanaf 1 maart 2022 tot € 1.000 aanvragen voor een scholingsactiviteit. Zoals een MBO-praktijkopleiding op niveau 1 of een deeltraject gericht op MBO-certificaat. Het STAP-budget van € 6,8 miljoen euro is vanaf maart 2022 beschikbaar voor iedereen. VGN verkent hoe zorgaanbieders in de gehandicaptenzorg voor zowel medewerkers als cliënten van deze regeling gebruik van kunnen maken.

Banenafpraak (SZW)

De overheid heeft ook in 2020 de doelen uit de banenafpraak niet gehaald. Om mensen uit de banenafpraak zo snel mogelijk weer naar (nieuw) werk te begeleiden heeft het kabinet € 36 miljoen vrijgemaakt voor de tijdelijke impuls banenafpraak.

Onderwijs en zorg

Zorgelijk is dat door de politieke impasse en de demissionaire status van het kabinet veel belangrijke onderwerpen ontbreken in de begrotingsstukken. Zo wordt er geen woord gewijd aan de knelpunten in de verbinding tussen **onderwijs en zorg**, terwijl in 2022 wijzigingen van wet- en regelgeving in gang moeten worden gezet om een [nieuwe vorm van onderwijs en zorg](#) op de lange termijn te kunnen realiseren.

3. Complexe zorgvragen

Kennis, informatie en innovatiebeleid langdurige zorg (VWS)

Ook het komend jaar blijft VWS investeren in de versterking van de kennisinfrastructuur langdurige zorg. In 2022 is € 19 miljoen beschikbaar voor kennis, informatie en innovatiebeleid met als doel de kwaliteit van de geboden zorg te verbeteren door het kennisniveau bij zorgverleners en cliënten te vergroten. In 2022 ligt de nadruk o.a. op de versterking van de verbinding met het onderwijs (Academische Werkplaatsen) en de start van de expertisecentra voor laag volume hoog complexe doelgroepen in de Wlz. Ook zal het Zorginstituut Nederland de evaluatiefunctie binnen de kennisinfrastructuur uitwerken.

De VGN zet zich in voor een goede aansluiting bij het karakter van de gehandicaptenzorg en levert hieraan zelf ook een [belangrijke bijdrage](#) samen met haar kennispartners.

In de begroting wordt geen oplossing geboden voor de problemen in de bekostiging van de meest complexe zorg. De door ons gevraagde extra € 50 miljoen voor VG7 in 2022 zit niet in de begroting. Er wordt daarmee ook niets gedaan om de druk op de begrotingen voor 2022 te verlichten.

Overige relevante zaken voor onze sector

Begroting VWS

In de begroting zijn de eerder toegezegde [ophoging](#) van het budgettair kader Wlz en de [extra middelen](#) voor de meerkosten WZD van € 102,6 miljoen per 2022 opgenomen.

Nationaal Preventieakkoord (VWS)

VWS kondigt aan met een bijdrage aan gemeenten te willen stimuleren dat gemeenten met lokale partners afspraken maken over de inzet op preventie en een gezonde leefstijl. Hiermee wordt een versnelling in het realiseren van de ambities uit het Nationaal Preventieakkoord bereikt. Eén van die ambities is dat 'maximaal 5 procent van de volwassen Nederlanders nog rookt in 2040': de VGN is bezig met een plan om haar leden op weg te helpen naar een [rookvrije gehandicaptenzorg](#).

Informatiebeleid

Op het gebied van informatiebeleid zet VWS het beleid voort dat de afgelopen jaren is ingezet. VWS hanteert hierbij een mix van ondersteunen, verleiden en wetgeving om digitalisering in de zorg op een hoger plan te brengen. Zorgaanbieders worden op dit onderwerp in 2022 niet geconfronteerd met nieuwe beleidskeuzes. Dit creëert bestuurlijke rust en is daarom positief. De uitwerking van beleid vraagt nog wel om scherpe keuzes die nog gemaakt moeten worden.

Innovatie en zorgvernieuwing

VWS investeert in het versnellen van de implementatie van slimme zorg in de regio en bouwt aan regionale samenwerking, onder meer via een Zorgestafette in februari 2022 en de website www.zorgvoorinnoveren.nl. VWS geeft ook een bijdrage aan het onderhouden van het toetsingskader voor gezondheidsapps, zodat mensen ondersteund worden bij de keuze in de wereld van betrouwbare gezondheidsinformatie en -apps. In totaal is er in de begroting 2022 voor het programma 'Innovatie en zorgvernieuwing' circa € 6,5 miljoen gereserveerd voor opdrachten.

Privacy en informatiebeveiliging

De komende jaren wordt gefaseerd toegewerkt naar het aansluiten van alle zorgsectoren op de [Zorg-CERT](#). Structureel is € 1,5 miljoen beschikbaar voor de professionalisering en doorontwikkeling van de diensten en staande Zorg-CERT organisatie en collectieve deelname van zorgsectoren. Ook investeert VWS in het ontwikkelen, implementeren en stimuleren van het gebruik van veilige authenticatiemiddelen. Daarnaast zet VWS in op aanscherping van de wettelijk verplichte informatiebeveiligingsnormen. VWS zet hiervoor instrumenten in om de bewustwording te vergroten en veldpartijen te stimuleren risicobeperkende maatregelen te treffen en zorg te dragen voor handhaving en toezicht.

Vergroten kennis digitale toepassingen en digitale vaardigheden

VWS ondersteunt het vergroten van kennis over digitale toepassingen bij burgers en professionals via het communicatietraject 'Zorg van Nu', het vergroten van de digitale vaardigheden van professionals in het zorgveld en van toekomstig personeel in het zorgonderwijs via digivaardiginzorg.nl. In totaal is er in de begroting 2022 voor het programma 'Innovatie en zorgvernieuwing' circa € 12,5 miljoen gereserveerd voor subsidies.

Laatste jaar subsidieregeling InZicht

Voor het realiseren van betrouwbare en veilige digitale gegevensuitwisseling tussen cliënt en zorgprofessional en zorgprofessionals onderling moeten zorginstellingen hun ICT-infrastructuur en de technologie van hun systemen aanpassen. [InZicht](#) is de stimuleringsregeling die dit mogelijk maakt voor de langdurige zorg. Hiervoor is in 2022 € 17,8 miljoen beschikbaar.

Elektronische gegevensuitwisseling in de zorg

VWS versterkt de elektronische gegevensuitwisseling in de zorg onder meer via het Wetsvoorstel elektronische gegevensuitwisseling in de zorg (Wegiz), het breed inzetten van bestaande ICT-oplossingen en het ontwikkelen van een landelijk dekkend netwerk van ICT-infrastructuren.

Arbeidsmarkt

Wat betreft de arbeidsmarkt vallen een aantal zaken op:

- Het personeelstekort in de zorg wordt geschat op 56.000 tot 74.000 banen, dat is minder dan aanvankelijk geraamd (in 2018 geschat op minstens 100.000).
- Om werkgevers te stimuleren meer stageplekken aan te bieden, wordt € 63,5 miljoen euro uitgetrokken.
- Om een hogere deeltijdfactor te krijgen, ontvangt '[Het Potentieel Pakken](#)' een subsidie van 7,2 miljoen euro tot 31 december 2022.
- Voor de subsidie coronabanen is € 80 miljoen euro gereserveerd en deze regeling wordt verlengd tot en met 31 december 2022.

Begroting SZW

Thuiswerken

Door de coronacrisis werken veel mensen thuis. Veel werknemers en werkgevers willen afspraken maken om ook na de crisis (deels) thuis te blijven werken. Het kabinet stelt voor om per 1 januari 2022 een onbelaste thuiswerkkostenvergoeding in te voeren van maximaal € 2 per dag. Hierover hoeft geen loonheffing te worden betaald. Ook de onbelaste reiskostenvergoeding van € 0,19 cent voor woon-werkverkeer blijft bestaan. De werkgever kan per dag óf de thuiswerkkostenvergoeding óf de reiskostenvergoeding geven.

Verder heeft het kabinet € 5 miljoen vrijgemaakt om thuiswerken te bevorderen. De VGN is hierover gematigd positief: aandacht voor thuiswerken is positief en juichen we toe, maar begeleiders in de gehandicaptenzorg werken in de regel niet thuis. Deze investering van € 5 miljoen draagt daarom zeer beperkt bij aan de duurzame inzetbaarheid binnen de gehandicaptenzorg.

Pensioenstelsel

Het kabinet zal begin 2022 een toekomstbestendig pensioenstelsel naar de Tweede Kamer sturen. Met de afspraken die in het pensioenakkoord, samen met sociale partners zijn gemaakt, wordt het pensioenstelsel transparanter en persoonlijker. Het sluit beter aan bij de ontwikkelingen in de maatschappij en op de arbeidsmarkt. De afspraken gaan

onder andere over een nieuw pensioencontract, een evenwichtige transitie naar een nieuw stelsel en een nieuw fiscaal kader.

In het pensioenakkoord worden ook middelen vrijgemaakt voor de maatwerkregeling duurzame inzetbaarheid en eerder uittreden. Binnen de gehandicaptenzorg is een [werkgroep](#) met een vertegenwoordiging van de CAO partijen hiermee al aan de slag. De uitkomsten van de werkgroep worden meegenomen in de aankomende CAO-onderhandelingen.

Aanvullend sociaal pakket

Tijdens de coronacrisis werden mensen door regionale mobiliteitsteams ondersteund bij het zoeken naar nieuw werk. Hierbij wordt specifieke aandacht besteed aan kwetsbare groepen. Een deel van de trajecten uit dit pakket loopt nog door in 2022, zoals de incidentele extra middelen voor gemeentelijke re-integratie (€ 60 miljoen) en schulden (€ 30 miljoen).

Banenafpraak

De overheid heeft ook in 2020 de doelen uit de banenafpraak niet gehaald. Om mensen uit de banenafpraak zo snel mogelijk weer naar (nieuw) werk te begeleiden heeft het kabinet € 36 miljoen vrijgemaakt voor de tijdelijke impuls banenafpraak.

Ouderschapsverlof

Vanaf 2 augustus 2022 krijgen ouders recht op negen weken gedeeltelijk betaald [ouderschapsverlof](#). Dit geldt ook voor ouders die op 2 augustus 2022 een kind hebben dat nog geen jaar oud is. Het gaat om 50 procent van het dagloon.

AOF premie

Kleine werkgevers gaan per 1 januari 2022 minder betalen voor de verzekering tegen arbeidsongeschiktheid van hun werknemers. Tot nu toe betaalden zij net zoveel als grote bedrijven. Het risico voor werknemers bij kleine bedrijven om arbeidsongeschikt te worden is traditioneel lager dan bij grote bedrijven.

WAB

In 2022 treedt de [regel](#) weer in werking dat werkgevers met terugwerkende kracht alsnog een hoge premie betalen als een werknemer binnen een kalenderjaar 30% of meer uren overwerkt.

[Begroting OCW](#)

Praktijkleren

De Subsidieregeling praktijkleren is bedoeld om werkgevers te stimuleren praktijk- en werklerenplaatsen aan te bieden. De subsidie is een tegemoetkoming in de kosten die een werkgever maakt voor begeleiding. De Subsidieregeling praktijkleren is in 2019 tot en met 2023 verlengd. Aan de subsidieregeling is voor de studiejaar 2019-2020 tot en met

2023-2024 € 10,6 miljoen per jaar toegevoegd om de sectoren landbouw, horeca en recreatie tegemoet te komen met een extra investering in de scholing van werknemers. Deze stimulering vindt plaats via een tegemoetkoming in de begeleidingskosten voor BBL-stageplekken.

Het aantrekken en opleiden van nieuwe medewerkers is essentieel om de arbeidsmarktproblemen te verminderen. De VGN is positief dat deze regeling ook in 2022 wordt gecontinueerd.

Begroting J&V/Forensische zorg

Continueren van de ingezette lijn, beperkte stijging budget

Wat betreft de forensische zorg zet het ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) de in 2021 ingezette lijn voort. Met een herijkte [visie](#) en een [bestuurlijke agenda](#) forensische zorg hebben J&V en de sector samen voor de komende jaren een duidelijke lijn vastgesteld voor gerichte en duurzame verbeteringen. Om te kunnen voorzien in de stijgende behoefte aan capaciteit is in 2021 € 95 miljoen structureel aan het budget voor forensische zorg toegevoegd. In 2022 stijgt het beschikbare budget voor forensische zorg met nog eens € 25 miljoen.

De VGN is blij met de keuze voor continueren van het ingezette beleid. Dit draagt bij aan bestuurlijke rust in het forensische veld. De bestuurlijke agenda biedt zorgaanbieders een goede leidraad voor het verder ontwikkelen van hun forensisch aanbod. Tegelijkertijd zijn er sector-overstijgende vraagstukken die een gecombineerde inzet vragen van verschillende ministeries. Denk hierbij aan de knelpunten rond uitstroom van justitiabelen naar een woon- of zorgplek na hun detentie. Om deze knelpunten op te lossen zijn scherpe keuzes noodzakelijk in de uitwerking van het beleid.

Bestuurlijke agenda als leidraad

Conform de [bestuurlijke agenda](#) die J&V samen met de zorgbranches heeft opgesteld zet het ministerie in 2022 in op meer doelmatigheid en doeltreffendheid van forensische zorg, meer kwaliteit en professionaliteit en sterke ketensamenwerking en continuïteit van zorg. Momenteel onderzoekt J&V in hoeverre een [kwaliteitskader forensische zorg](#) hieraan kan bijdragen. Daarin staat wat de sector verstaat onder goede forensische zorg. Dat biedt transparantie en houvast voor professionals en stakeholders.

Nieuwe inkoopstrategie

Kwalitatief goede forensische zorg is belangrijk voor de financiële houdbaarheid van het stelsel. Een speerpunt hierbij is een nieuwe inkoopstrategie die de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) meer sturing geeft op kwaliteit en capaciteit van de forensische zorg. In 2022 voert DJI een nieuwe inkoopprocedure in, zodat zij vanaf 2023 nieuwe (raam)overeenkomsten met zorgaanbieders kunnen afsluiten.

Verbeteren ICT-systemen

Met het verbeteren van de ICT-systemen werkt DJI aan meer doelmatigheid en doeltreffendheid. Hierdoor ontstaat beter inzicht in door- en uitstroom van forensische patiënten en is meer sturing mogelijk op wachttijden en bezetting. Ook draagt dit bij aan een betere gegevensdeling over patiënten en minder administratieve lasten. De eerste fase in dit traject wordt afgerond in 2022.